

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

1. Традиційно інноваційна сфера розглядається як сукупність галузей народного господарства, видів суспільної діяльності, що не беруть прямої участі у створенні матеріальних благ, але які виробляють споживні вартості особливого роду, часто не мають матеріальної субстанції, але необхідні для функціонування і розвитку матеріального виробництва [1, с. 29]. Таким чином, інноваційна сфера поєднує у собі наукову, науково-технічну діяльність, діяльність з впровадження інновацій в єдиний процес, який спрямований на створення і використання інновацій, і, як наслідок, – на виникнення їх ринку.

Національна інноваційна система включає суб'єктів приватного і публічного права, а також механізми їх взаємодії, які забезпечують процес створення та реалізації нових знань та технологій. Одним з таких механізмів на сьогодні виступають різні форми взаємодії держави і бізнесу, зокрема державно-приватне партнерство (далі – ДПП). Разом із тим ми поділяємо точку зору тих вчених, які вважають, що оскільки подібна модель взаємовідносин відображає публічні інтереси (суспільні та державні), а не тільки державні [2, с. 5–6], вона повинна характеризуватися як публічно-приватне партнерство (ППП). Характеристика зазначених відносин як ДПП, на наш погляд, звужує можливість запровадження цієї форми на практиці.

Партнери можуть взаємодіяти у різних формах, які в світовій практиці ДПП прийнято розмежовувати на корпоративну (інституціональну) і договірну (хоча не виключається і їх поєднання). В економічній та юридичній літературі зазначається, що завдяки різноманітності видів, форм і сфер застосування публічно-приватного партнерства воно виступає універсальним механізмом для реалізації багатьох довгострокових проєктів – від створення та розвитку інфраструктури до завдань інвестиційної та інноваційної політики [3, с. 81].

2. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки [4] серед пріоритетних сфер застосування цієї форми вказує і на науково-технічну та інноваційну сфери. Між тим Закон України «Про державно-приватне партнерство» (далі – Закон) [5], що визначає

організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними, надає певний перелік сфер ДПП, в яких сфера інновацій навіть не згадується, хоча і надається можливість застосування ДПП і в інших сферах діяльності, за винятком таких видів господарської діяльності, які відповідно до закону дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям (ч.2. ст.4 Закону). Це дозволяє припустити можливість використання ДПП і в інноваційній сфері, але, слід звернути увагу на ті складнощі, які можуть виникнути у зв'язку з цим.

Закон регламентує лише договірну форму ДПП, вказуючи на два види договорів – концесію і договір про спільну діяльність, підкреслюючи при цьому, що вид договору, що укладається в рамках ДПП, визначається органом, який приймає рішення про здійснення ДПП. І хоча законодавець не містить закритого переліку договорів в цій сфері, вказуючи й на «інші договори» як підставу виникнення відносин партнерства (абз.4 ч.1 ст.5 Закону), на наш погляд, це положення не припускає широкого тлумачення вказаної норми, оскільки в такому випадку може скластися помилкове враження про віднесення до «інших» – будь-яких договорів, адже по суті кожен договір являє собою співпрацю (співробітництво).

Безумовно, серед поименованих в Законі договорів, які потенційно можуть бути застосовані партнерами в інноваційній сфері, можна обрати лише договір про спільну діяльність, – це співпадає з точкою зору О. М. Вінник, яка підкреслює, що в партнерських відносинах класичним є договір про спільну діяльність/договір простого товариства [6, с. 142], і з якою ми погоджуємось, оскільки конститутивною ознакою цього договору виступає єдність, узгодженість, спільність інтересів і мети сторін, зусилля яких при здійсненні інноваційної діяльності спрямовані на досягнення необхідного всім результату, а також неможливість протиставлення один одному як традиційні кредитор та боржник.

Однак, при цьому виникає проблема, яку не просто вирішити. Якщо зіставити положення чинного законодавства щодо порядку укладення договорів про спільну діяльність окремими суб'єктами господарювання та передбачений Законом конкурентний спосіб визначення приватного партнера, а він за загальним правилом обирається на конкурсних засадах, можна дійти висновку про практичну неможливість забезпечити процес створення та реалізації нових знань та технологій (інноваційний процес) через механізм ДПП. Так, у разі, якщо публічним партнером буде виступати державне підприємство, установа, організація, або господарське

товариство, у статутному капіталі якого частка держави перевищує 50 відсотків, обов'язковим є узгодження укладення договору з компетентним державним органом [7]. Для цього публічний партнер подає пакет документів, серед яких і інформація про сторону (приватного партнера), з якою планується укладення договору (її повне найменування, дані про державну реєстрацію, відомості, що підтверджують здатність цієї сторони забезпечити належне виконання своїх договірних зобов'язань, зокрема фінансову та професійну спроможність). Однак цілком логічно, що приватний партнер до оголошення результатів конкурсу ще невідомий (не визначений) і відповідно інформація про нього відсутня, а звідси і договір не може бути укладений, якщо не будуть дотримані всі вимоги закону.

Таким чином, існує певна суперечність щодо запровадження ДПП як форми взаємодії держави та бізнесу в інноваційній сфері, хоча Закон не містить прямої заборони відносно цього. Між тим запропонований механізм ДПП не пристосований для використання в інноваційній сфері, чим позбавляє приватного партнера можливості скористатися тією державною підтримкою, що передбачена цим Законом.

Як потужний інструмент взаємодії держави, науки та бізнесу саме ДПП спроможний підвищити ефективність функціонування національної інноваційної системи. Так, на наш погляд, перспективним слід вважати впровадження та розповсюдження практики реалізації інноваційних проектів. Це вимагає законодавчого забезпечення особливої форми співпраці носіїв публічних інтересів і приватного бізнесу і визначення ключових проблем, які потребують свого вирішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кокурин Д. И. Инновационная деятельность / Д. И. Кокурин. – М. : Экзамен, 2001. – 576 с.
2. Сімсон О. Е. Правова модель державно-приватного партнерства як інструмент гармонізації публічних і приватних інтересів в інноваційній стратегії України [Текст] : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04, 12.00.03 / О. Е. Сімсон; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. – Х., – 2015. – 42 с.
3. Попондопуло В. Ф. Публично-частное партнерство: понятие и правовые формы / В. Ф. Попондопуло // Арбитражные споры. 2014. – № 2. (66). – С. 81–100.
4. Концепція розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013–2018 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 739-р // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/739-2013-%D1%80>.

5. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 №2404-VI // Відом. Верхов. Ради України від 08.10.2010р. – №40. – Ст. 524.
6. Вінник О. М. Корпоративна форма державно-приватного партнерства: проблеми правового забезпечення на тлі зарубіжного досвіду: Монографія / О. М. Вінник. – Суми: МакДен, 2012. – 204 с.
7. Про затвердження Порядку укладення державними підприємствами, установами, організаціями, а також господарськими товариствами, у статутному капіталі яких частка держави перевищує 50 відсотків, договорів про спільну діяльність, договорів комісії, доручення та управління майном: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 р. №296 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/296-2012-%D0%BF>.

Іванова Ксенія Юріївна – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

Ю. М. Капіца

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ З ВРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ЄС

Підписання Угоди про асоціацію Україна – ЄС надає важливий поштовх розвитку інноваційної діяльності в Україні, а також вдосконаленню механізмів управління інноваційною діяльністю.

Відзначимо, що у 2009–2011 рр. під час реалізації в Україні проекту ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні. EuropeAid / 127694 / C / SER / UA », значною групою європейських та українських фахівців було проаналізовано стан та відповідність законодавства України у сфері інноваційної діяльності законодавству ЄС та вироблені пропозиції щодо змін до національного законодавства [1, 2, 3]. Крім того Європейською економічною комісією ООН у 2013 р. було підготовлено доповідь щодо інноваційного розвитку України зі значною кількістю рекомендацій [4].

Однак вказані рекомендації на цей час не знайшли реалізації. В той же час у зв'язку з підготовкою у 2015 р. Міністерством освіти і науки України нової редакції Закону України «Про інноваційну діяльність»